

ai-talouds-
pöytäkirja
1/12/42 04

Berättelse över några gravundersökningar, utförda sommaren 1939 i Närpes, Övermark och Vörå med understöd av Finska Fornminnesföreningen.

Den 9 juni anlände jag till Övermark och beslöt att fortsätta till Överträsk by för att undersöka ett av de rösen, som jag föregående sommar förtecknat här. Jag valde

Röset N^o 4, Aspнас, Vilhelm Alholms hm.

Detta låg, såsom av min i Nationalmuseum förvarade förteckning framgår, i en hagmark, som för ca 15 år sedan varit skogbevuxen. Avståndet från vägen till röset var omkring 100 m i östlig riktning.

Röset var oskadat, något avlångt, 10,5 x 8 m, och ganska lågt. Dess höjd i centrum var ca 0,67 m över markytan i NO och 0,77 m över markytan i S. Avståndet till Hinjärvi träsk rakt väster ut utgjorde ca 500 m och till åkern i norr 30 m. Det var sammansatt av övervägande huvudstora, men även större och mindre stenar. Av kantstenarna voro flere ganska stora, och det visade sig vid grävningen att stora stenar på flere ställen lagts även i botten. Ett stenklot, 24 x 22 x 17 cm låg på röset.

Grävningen börjades vid östra kanten. Ett stycke innanför denna lågo stenarna i 4-5 lager, och mellan dem fanns rikligt med småsten. Bottenjorden bestod av ett tunt gruslager och under detta lera. Den innehöll rätt mycket sot och små kolpartiklar till ett djup av 8-10 cm. Några skörbrända mindre stenar anträffades även.

I sydöstra hörnet lågo under stenlagren och ovanpå bottenjorden två parallelt löpande obrända trädstammar a och b (troligen tall), kvistade men icke tätt intill stammen utan 4-6 cm från denna. De voro murknade, men själva kvistarna och dessas "rötter" inne i stammen ganska väl bibehållna. Stammen a mätte i smaländan 30 cm i diam. (på kartan har stammar-

nas grovlek angivits alldeles för liten) och dess längd var 3,1 m. Höjden, tagen från stammens mitt och från dess övre yta upp till rösytan var 0,7 m. Stammen b åter hade vid smaländan en diam. av 20 cm (ursprungligen större, starkt förmultnad) och avståndet till rösytan var 0,65 m. Av stammen a togs en provbit.

Under stammarna var jorden mycket mörk och fuktig. Om denna mörka färg härrörde av enbart humusämnen eller även av i dem ingående sot kan det jordprov, som togs härifrån, avgöra.

Den mesta kol- och sotblandade jorden fanns i östra delen av röset, men vid den fortsatta grävningen påträffades också i den övriga delen här och var små sotfläckar med inmängda små kolstycken. Däremot hittades inga brända ben och inga fynd.

Bilagor: karta, fotografi.

Inför detta röse stod jag undrande och frågande. Var det ett gravminne? Stenklotet ovanpå röset skulle ju tytt därpå, likaså sotet och de rätt talrika kolbitarna i östra delen, vilka lågo inblandade i bottenjorden inte blott i det övre gruslagret utan även i den underliggande leran. Men om en likbränning ägt rum här på platsen, huru förklara frånvaron av brända ben? Och så: det egendomliga förhållandet med de två obrända trädstammarna. Det är väl knappt möjligt att tänka sig att dessa, täckta blott av stenar men utan jordhöljor, skulle ha bevarats så pass väl som fallet var, om de lagts ned under förhistorisk tid.

Något odlingsröse kan det dock inte vara fråga om. Den omkringliggande marken, starkt stembunden och med tätt över ytan uppstickande större och mindre stenar, kan aldrig ha varit lagd under någon kultur.

Tillägg till min tidigare insända förteckning över rösen i Övermark.

Överträsk, Söderholm by. Enligt uppgift av bondsonen Gustav Sandbacka å Sandbacka, Korsnäs, som bor ca 1,5 km från August Söderholm, finnas på en av Aspholmarna (dessa äro flere) 3 rösen - 2 större och 1 mindre. - Denna "holme" skall ligga icke långt från den "holme", på vilken August Söderholm uppgav förekomsten av 3 rösen.

Överträsk, Aspnäs. På Vilhelm Alholms skogsskifte, ca 200 m från det undersökta röset N^o 4 i SO-lig riktning från detta, ligga 5 små rösen, som jag besökte och förtecknade, börjande från det sydligast liggande:

1

N^o 14, 4,5 x 4 m, lågt, nästan oskadat;

15, ca 22 m norr ut från N^o 14, runt, diam. 4 m, lågt, urgrävt i mitten;

16, ca 11 m norr ut från N^o 15, runt, diam. 3,5 m, orört;

17, 14 m österut från N^o 16, lågt, runt, diam. 5 m, mycket utgrävt i mitten, i nordvästra hörnet finns en större sten;

18, 8 m öster ut från N^o 17, lågt, 5 x 4 m, något urgrävt i mitten.

Enligt en uppgift som jag senare erhöll av en överträskbo skall på Vilhelm Alholms skogsskifte utom de av mig förtecknade rösen, finnas några till. Uppgiften hann jag dock icke kontrollera före min avresa, emedan jag bodde ganska långt från Aspås.

Innan jag lämnade Övermark, företog jag en biltur till Valsberget i sällskap med bonden Alfred Franzen, för att bese det ställe, där den båtyxa, som förvaras i socknens hembygds-museum, blivit funnen. Det var i en liten grustäktsgröp nära norra ändan av en låg, i riktning N-S löpande skogbevuxen ås. Avståndet från fyndplatsen i NO-lig riktning till bonden Oskar Kivistös gårdsplan är 35 m samt till södra delen av det nu rorrlagda Valsbergs Storträsket ca 175 m i samma väderstreck. Fyndplatsens höjd över den forna träskstranden här utgör omkr. 10 m.

1. Numreringen fortsätter förteckningen över de rösen som jag föregående sommar själv besökte.

Vörå i september 1939

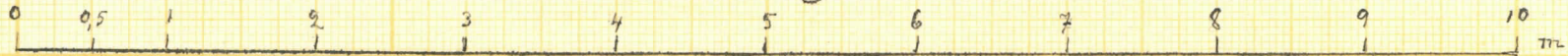
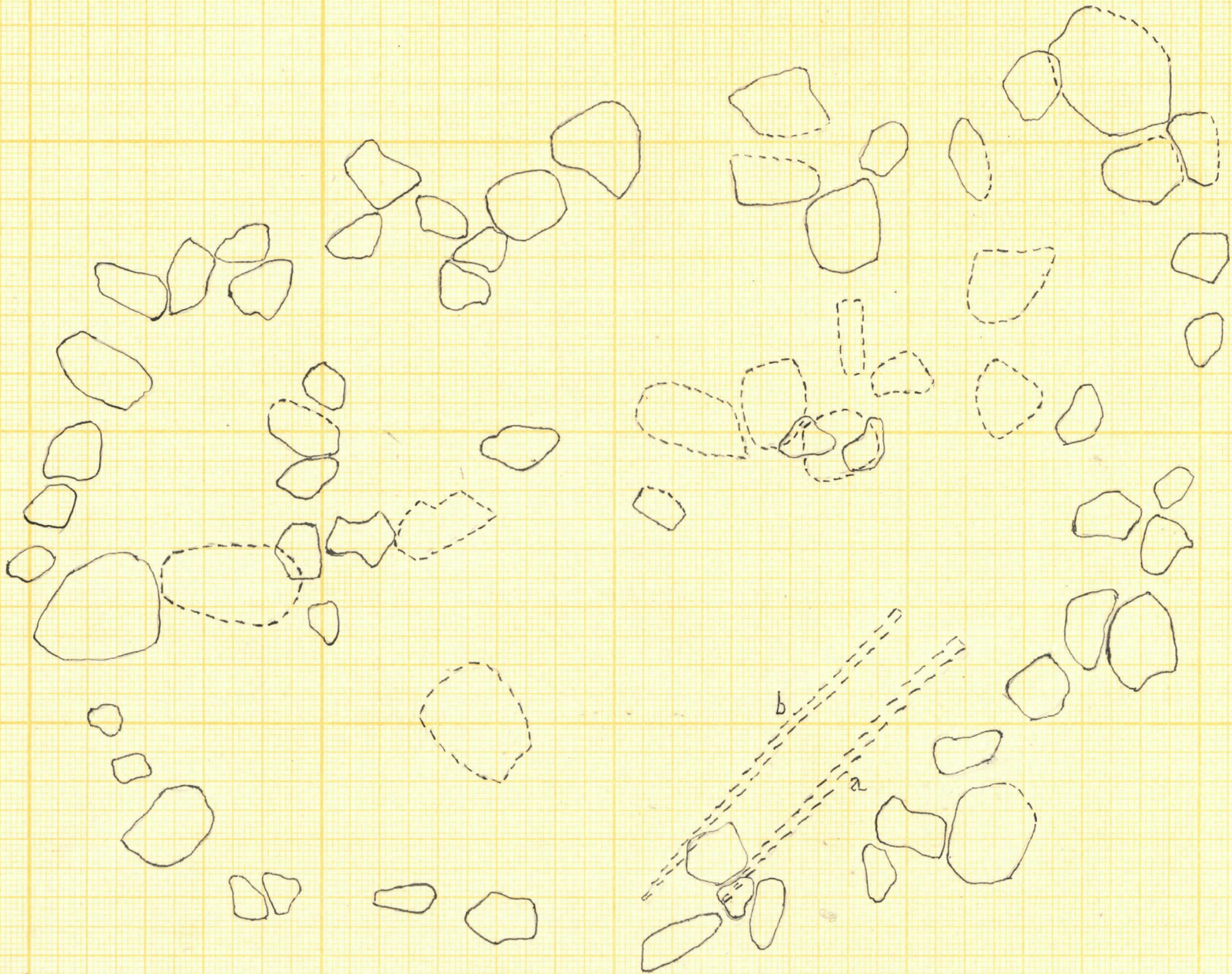
Jacob Tegengren.

ÖVERMARK

ÖVERTRÄSK ASPNÄS

Röse n:o 4

Wilhelm Alholms b.m.



35

40

45

50

55

60

Jacob Segengren

1939

Övermark, Överträsk.



Övermark, Överträsk, Åymäs.
Röse n:o 4 från Ö. I bakgrun-
den syns röset n:o 3.

Foto Alfred Franzen 1939.